

HASAN YAZICI • Bir Aşırma (İntihal)

HASAN YAZICI 1945 yılında İstanbul-Kadıköy'de doğdu. 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden emekli oldu. Romatoloji bilim dalının ülkesindeki kurucularındandır. Özellikle Behçet hastalığı üzerine çok sayıda bilimsel yayını vardır. TÜBİTAK Bilim, Avrupa Romatizmle Savaş Derneği Üstün Hizmet ödülleri ve Amerika Romatoloji Derneği Master unvanını almıştır. Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Ahlak Komitesi ve İstanbul Üniversitesi Etik Komitesi kurucu başkanı olmuştur. Rahmetli Berrin Yazıcı'nın eşi; Yusuf, Hakan ve Emin'in babası; Esra, Kerim ve Leyla'nın dedesidir. Bilim ve ahlak üzerine yazdığı denemelerini topladığı *...muteber bir nesne yok devlet gibi...* (Milliyet Yayınları, 1998) ve *"Sana Ne Lan!" dedi - Bir Cerrahpaşa hocasının kısa anıları* (Nobel Tıp Kitabevleri, 2022) başlıklı, sosyal konularda iki kitabı daha vardır.

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
2020, İstanbul (1 baskı)

İletişim Yayınları 2862 • Bugünün Kitapları 245
ISBN-13: 978-975-05-3640-3

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM
1. Baskı 2024, Ankara (İsteğe Bağlı Dijital Baskı)

EDITÖR Kıvanç Koçak

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Oben Üçke

DİZİN Berkay Üzüm

BASKI ve CILT Meteksan Matbaacılık · SERTİFİKA NO. 46519
Beytepe Köyü Yolu, No. 3 Bilkent, Çankaya 06800 Ankara
Tel: 312.266 44 10

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HASAN YAZICI

Bir Aşırma (İntihal)

Doğramacı-Yazıcı Davası Işığında
Yargımız-Aydınlarımız

Vicdanı, ahlâkı, adaleti unuttuk ama utanmayı,
utanç duymayı da unuttuk.

– MURATHAN MÜNGAN

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	9
İKİNCİ BASIM İÇİN ÖNSÖZ.....	13
SUNUŞ · EMİN YAZICI.....	17
BAŞLARKEN	21
1 UĞUR MUMCU VE UFUK GÜLDEMİR'DEN DOĞRAMACI	25
2 DOĞRAMACI'YLA NASIL MAHKEMELİK OLDUK VE DAVA AŞAMALARI	31
3 BİLİRKİŞİLER: KİMLERDİ, NASIL SEÇİLDİLER, NE DEDİLER?	69
4 BİR ALGI OPERASYONU: DOĞRAMACI'NIN 1943 KİTABI, DAHA DOĞRUSU BİR KİTAP KAPAĞI	83
5 ANNENİN KİTABI TÜMÜYLE İNTİHAL DEĞİLDİR: YENİ DOĞAN NASIL YATIRILMALI?	89

6 DOĞRAMACI-SPOCK AŞIRMASI VE TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ (TÜBA)	95
7 MAHKEME DIŞINDA ADALET ARAYIŞLARIM VE GÜNCEL BASIN	109
8 AŞIRMA NEDİR, NE DEĞİLDİR?	129
BİTİRİRKEN: AYDIN SORUMLULUĞU	149
EKLER	159
<i>DİZİN</i>	227

TEŞEKKÜR

Bir Aşırma'nın ortaya çıkmasında çok kişiye, çok şey borçluyum. Elli yılı aşkındır her şeyimi paylaştığım, borçlu olduğum, bana her daim katılmış ve çoğu kez katlanmış eşim Berrin gerek davaya, gerek *Bir Aşırma*'ya çok destek verdi, satır satır üzerinden gitti.¹ Sevgili oğullarım, avukat Hakan ve avukat Emin dava sırasında, özellikle de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi aşamasında, çok yardımcı oldular.

Kıymetli hukukçu, rahmetli Prof. Aydın Aybay, Doğramacı-Yazıcı davasında, hem de birinci günden itibaren git-tikçe artan ilgiyle, heyecanla ve tabii derin hukuk bilgisiyle beni savundu. Benzer şeyleri yardımcısı Av. Kemal Bozkurt için de söylemem gerek. Yargıtay onursal üyesi rahmetli Çetin Aşçıoğlu, ilerde anlatacağım gibi, dava konusu ve süreci hakkındaki kıymetli görüşleriyle büyük destek verdi. Değerli hukukçumuz Prof. Hüseyin Hatemi davam hakkında verdiği ve ekte okuyacağınız hukuki görüşte gerçekle mizahı çok güzel birleştirdi.

1 Sevgili Berrin'i 2020 yılı sonunda, uzun bir rahatsızlıktan sonra maalesef kaybettim.

Sevgili dost Prof. Jale Parla hem davanın başında Doğramacı-Spock aşırımları hakkında okuyacağınız çok kıymetli raporu hazırladı, hem de kitabın yazılması aşamasında yardım ve görüşlerini esirgemedi. Eşinden daha da eski dost Prof. Taha Parla ise tüm kitabın ve eklerinin üzerinden titizlikle gitti, çok önemli düzeltmeler yaptı, fikirler verdi. Yine eski dostlar Av. Dr. Altan Edis ve ceza hukuku hocası Prof. Fatih Selami Mahmutoğlu hem *Bir Aşırma*'nın taslağı üzerinde düzeltmeler yaptılar, hem de olan biteni daha suhuletle dile getirmemde yardımcı oldular. Değerli sosyolog, sevgili arkadaşım Prof. Yılmaz Esmer, son bölümde kendisine yaptığım göndermelerin doğruluğu ve uygunluğu konusunda beni aydınlattı. Kıymetli yargıç, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Başkanı sayın Mustafa Kıcalıoğlu da dava süresince (tabii o süre sırasında dile getiremediğim) “Ankara’daki hâkimler” özlemimi tatminde çok yardımcı olduğu gibi, aynen Prof. Esmer gibi, hakkında yazdıklarımın doğruluğu ve uygunluğunu kontrol etti.

Çalışkan sekreterim Yeliz İnalöz büyük titizlikle özellikle ek belgeleri taradı, sıraya koydu.

Dava süresince ve sonrasında birçok akademisyen hekim ve başka dallardan meslektaş –hatta kimi Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) üyesi arkadaşlar (neden hatta dediğimi kitabı okuyunca göreceksiniz)– kimi zaman topladıkları imzalar, kimi zaman da beni davetli konuşmacı olarak çağırdıkları toplantılar yoluyla davama yardımcı oldular. Benzer şekilde gazete yazılarıyla Orhan Bursalı, Murat Belge, Şahin Alpay, Yalçın Pekşen, Melih Aşık ve Gündüz Vassaf da davamı ve haklılığımı topluma duyurdular. Hepsine çok minnettarım.

Nihayet kitabımın editörlüğünü yapan sayın Kıvanç Koçak’a çok içten teşekkürler. Hele, ben “One is rather worse than the other” diye ünlü bir İngiliz deyişinin tercümesine

soyunmuşken bana anadilimin güzelin güzeli “Al birini vur ötekine” deyişini kibarca hatırlatması beni olağanüstü sevindirdi.

* * *

Bir Aşırma'yı yeniden basıma hazırlamakta bana yardım eden kıymetli Ayşe Alsan'a, sevgili oğlum Emin Yazıcı ve İletişim Yayınları'ndan sayın Berkay Üzüm'e içten teşekkür ederim.

İKİNCİ BASIM İÇİN ÖNSÖZ

Bir Aşırma'ya ikinci basım yapmak önerisi bana yapıldığı günlerde gündeme birdenbire sayın Mine Kırıkkanat'ın sayın Elif Şafak'a açtığı, kendisinden aşırma yapıldığıyla ilgili tazminat davasının sonucu düştü. Mahkeme kararına göre Şafak bir romanında Kırıkkanat'ın yine bir romanından aşırma yapmıştı. Karar doğal olarak temyize gidecekti ancak ülke okuryazarları hemen ikiye bölündü. Bir kısmına göre Şafak kesinlikle bir intihalciydi. Hatta öyle ki, bir köşe yazarı dava konusu kitapları okumamakla beraber sayın Şafak'ın bir aşırmacı olduğundan emindi. Karara karşı olanlar ise 130 kişilik, edebiyatımızın ünlü isimlerinin imzaladığı bir bildiri yayımladılar. Onlar ise sayın Şafak'ın bir aşırmacı olmadığından emindiler. Hatta, söz konusu yargı kararında bir düşünce ve ifade baskısı, bir yerde günümüze uyan, doğrudan bir sansürcülük vardı.

Artık yıllardır kendime sakladığım bir anıyı anlatma zamanım geldi diye düşünüyorum. Gençlik yıllarımda gerçek bir Kemal Tahir hayranıydım. Ayrıca, fırsat buldukça, söyleşilerine de katılırdım. Bir keresinde Moda'da, zamanın Lo-

zan Kulübü'nde Haldun Taner'in yönettiği bir açık oturumu izliyordum. Eserlerinde köy yaşamını çok iyi yansıttığını düşünen bir yazarımız, Tahir'i, romanlarında Türk köyü ve köylüsüne hak ettiği kadar yer vermemek ve daha da öte köy yaşamını yeterince güzellememekle suçlayınca, Tahir'den hak ettiği cevabı hemen aldı: "Sayın Sen kendini Türk köyünü iyi biliyor sanıyorsun. Korkarım senin bildiğin en uzak köy Erenköy'dür." Bu harika hazırcevaplığı, iyi bilmediği konularda bilgiçlik yapmaya soyunanlara karşı, her fırsatta, tabii Kemal Tahir üstada gerekli göndermeyi de yaparak kullandım.

Sabırsızlanmayın, hikâyemin gerisi var. Yıllar sonra Cerrahpaşa'da asistan oldum. O günlerde asistanlar ve hocalar öğlen yemeklerini beraber yerdik. Yemek sırasında hocalar aralarında kimi konuyu tartışır, biz asistanlar da, kıdemimiz gereği, olabildiğince sessiz kalıp onları dinlerdik. O günün tartışması Kemal Tahir'in mi yoksa diğer çok ünlü bir yazarımızın mı daha iyi bir edebiyatçı olduğu üzerineydi. İşte burada sessiz kalamazdım. Tartışmaya ortadan katıldım. "O dediğiniz ünlü yazar, Kemal Tahir'in eline su dökemez. Daha geçenlerde ünlü bir romanını, herkes okuyor diye ben de okumaya başladım. Zaten biraz isteksizce sayfaları çeviriyordum ki bir sevişme sahnesine geldim ve okumayı hemen kestim. Ben bu ateşli sevişme sahnesinin bir kopyasını yıllar önce başka bir yabancı yazardan dinlemiştim." Allahtan tartışma devam etmedi. Asistanların ve hocaların işe dönmek zamanı gelmişti. Yemekhaneden çıkarken rahmetli ve kıymetli hocam Prof. Asuman Müftüoğlu yanıma yaklaşıp kulağıma eğildi ve "Ben de Hemingway'in *Çanlar Kimin İçin Çalışıyor*'unu çok beğenerek okumuştum" dedi. Kısaca hocam ve ben kimin, kimden ve neyi aşırıldığında anlaşmıştık. Konuyu orada unuttuk ve ertesi günkü yemek sofrasına getirmedik. Özetle işi uzatmadık, hocam ve ben beğendiğimiz yazarları okumaya devam ettik.

Kırıkkanat-Şafak olayına kısa bir dönüş yapayım. Kimi durumda, özellikle edebiyat ve sanat eserlerinde, aşırma yapıp yapılmadığı tartışmasına bir son nokta koymak hemen olanaksızdır. Alıntıyı yapan, “Ben sadece ilham aldım, aşırma filan yapmadım” derse, gerçekten pek söylenecek laf kalmaz. İlham alanlarla ilham verenleri daha fazla beğenip, okuma, seyretme ve dinleme tercihi ise tümüyle bireyseldir. Ancak unutmayalım, bu tercih giderek topluma da yansır. İşte bu nedenle Pappas, “Aşırmanın yaygınlığı bir toplumun *eleştirel ve yapıcı yetenekleri* hakkında da çok bilgi verir,” demiştir.¹

Esasında bir yerde aşırmanın olup olmadığını en iyi bilen aşırandır. *Bir Aşırma*'nın sonuna doğru (s. 137) aşırma ile toplum olarak bireye verdiğimiz yetersiz değer arasındaki ilişkiden söz ettim. Ancak, şimdi düşünüyorum, aşırma sadece başkasının özgünlüğüne bir saldırı değil. Bir yerde kendine de saygısızlık. Kendisine saygısı olmayanlar ise başkasına da saygılı olamazlar gibi geliyor. İşin kötü yanı bir toplumda kendine saygıyı yüceltmek öyle doğrudan Anayasa ve yasalarla olmuyor. Ancak yasaların, bireyin kendine saygıyı geliştirmesi yönünde dolaylı, çok önemli ama hep unuttuğumuz, yine çok önemli bir işlevselliği vardır. O da yargının esas amacının bireyi korumak olduğu düşüncesinin o toplumun bireyleri arasında yerleşmesidir. Bunu kabullenirsek de kuşkusuz ilk yapılacak olan, yıllardır ve şaşmaz olarak yargıyla ilgili her yere asılan *Adalet Mülkün Temelidir* yazısının *Adalet Birey Haklarının Temelidir* yazısıyla değiştirilmesidir.

Şimdi düşünüyorum. Galiba *Bir Aşırma*'nın (*İntihal*) altbaşlığını *Doğramacı-Yazıcı Davası Işığında Yargımız-Aydınlarımız* yerine *Yargımız ve Aydınlarımızın Karanlığında Doğramacı-Yazıcı Davası* diye koymam daha doğru olurmuş. Bu

1 Theodore Pappas, *Plagiarism and the Culture War*, Hallberg Publishing Corporation, Florida, 1998, s. 125, 126.

yeni baskı amacıyla, yazdıklarımın üzerinden bir kez daha gidince kafama dank etti. Bakın, ilk baskının 144.-145. sayfalarında da dile getirmeye çalışmışım. Beni esas kızdıran gerçekten Doğramacı değil gibi. Esas beni üzenler maa-lesef aydınlarımız. Aralarında bilim akademileri üyeleri, üst düzey bilim ödülü alanlar olduğu gibi bilirkişiler, dekanlar, rektörler, baro başkanları, YÖK ve Yargıtay üyeleri de var. Hemen ekleyeyim, Doğramacı Davası nedeniyle yukarıda değindiğim aydınlarla *alış-verişim* 1998-2014 yılları arasında oldu. Ancak teslim ediyorum. Doğramacı ve onun yaptıklarını *o günlerde savunanları*, ister akademik, ister yargı çevrelerinden gelsinler, *bugünlerde neredeyse arar gibiyim*.

100 yıllık Cumhuriyet'imizin bence en sorunlu iki halkası üniversitelerimiz ve yargımız. Konunun ağırlıklı olarak üniversitelerle ilgili boyutunu anlattığım ve görece yeni (2023) bir yazımı EKLER'e koydum (Ek 29, s. 218). Yine, 2. baskım 1. baskının EKLER'inde (Ek 30, s. 223) sadece aşırımlar değil her açıdan ülkemin geleceği için yaşamsal gördüğüm birey sorumluluğunu dile getirdiğim, yıllar evveline ait bir mezuniyet töreni konuşması var. Kendini aynı zamanda hem özgür hem de sorumlu olarak görmeyi yeğlemeyen bireylerden oluşan bir toplumun düzgün yargısı da olamaz.